

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

---

1. Διαβάστε στη [Βικιπαίδεια](#) τη βιογραφία του Κωστή Παλαμά και βρείτε τους δύο σημαντικότερους σταθμούς στη ζωή του, που προσέδωσαν και μια μελαγχολία στο έργο του:

α.

β.

2. Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από τον "Τάφο" και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Ο ποιητής μιλά σε β' ενικό πρόσωπο. Σε ποιον απευθύνεται;

β. Τι φοβάται ο ποιητής στο απόσπασμα "άφκιαστο κι αστόλιστο" και πώς προσπαθεί να νικήσει αυτό το φόβο;

δ. Ακούστε την ανάγνωση του ίδιου του ποιητή και γράψτε τα συναισθήματα που αυτή σας γεννά.

[ανάγνωση Παλαμά"ο Τάφος"](#)

"ο Τάφος"

"Ήσυχα καὶ σιγαλά,
διψώντας τὰ φιλιὰ μας,
ἀπὸ τ' ἄγνωστο γλιστρᾶς
μέσα στὴν ἀγκαλιά μας.

Ὡς κ' ἡ βαρυχειμωνιά
μ' αἰφνήδια καλοσύνη
κ' ἤσυχη καὶ σιγαλή
σὲ δέχτηκε κ' ἐκείνη.

"Ήσυχα καὶ σιγαλά
σὲ χάιδευεν ὁ ἀέρας,
τῆς νυχτὸς ἠλιόφεγγο
κι ὄνειρεμα τῆς μέρας.

"Ήσυχα καὶ σιγαλά
μᾶς γέμιζες τὸ σπίτι,
γλύκα τοῦ κεχριμπαριοῦ
καὶ χάρη τοῦ μαγνήτη.

"Ήσυχα καὶ σιγαλά
ζοῦσε ἀπὸ σὲ τὸ σπίτι,
ὀμορφιά τ' αὐγερινοῦ
καὶ φῶς τοῦ ἀποσπερίτη.

"Ήσυχα καὶ σιγαλά
φεγγάρια, ὦ στόμα, ὦ μάτι,
μίαν αὐγούλα σβήσατε
στὸ φονικὸ κρεββάτι.

"Ήσυχα καὶ σιγαλά
καὶ μ' ὅλα τὰ φιλιὰ μας,
γύρισες πρὸς τ' ἄγνωστο
μέσ' ἀπ' τὴν ἀγκαλιά μας.

"Ήσυχα καὶ σιγαλά,
ὦ λόγε, ὦ στίχε, ὦ ρίμα,
σπείρετε τ' ἀμάραντα
στ' ἀπίστευτο τὸ μνῆμα!

"Ἄφκιαστο κι ἀστόλιστο"

Ἄφκιαστο κι ἀστόλιστο
τοῦ Χάρου δὲ σὲ δίνω.
Στάσου μὲ τ' ἀνθόνερο
τὴν ὄψη σου νὰ πλύνω.

Τὸ χρυσὸ τὸ χτένισμα
μὲ τὰ χρυσὰ τὰ χτένια,
πάρτε ἀπ' τὴ μανούλα σας
μαλλάκια μεταξένια.

Μήπως καὶ τοῦ Χάροντα
καθὼς θὰ σὲ κυττάξει,
τοῦ φανεῖς ἀχάϊδευτο
καὶ σὲ παραπετάξει!

[ἄφκιαστο κι ἀστόλιστο](#)

[ανάγνωση Παλαμά"ο Τάφος"](#)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

---

1. Διαβάστε στη [Βικιπαίδεια](#) τη βιογραφία του Κωστή Παλαμά και βρείτε τους δύο σημαντικότερους σταθμούς στη ζωή του, που προσέδωσαν και μια μελαγχολία στο έργο του:

α.

β.

2. Μελετήστε τα παρακάτω αποσπάσματα από τον "Τάφο" και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Ο ποιητής μιλά σε β' ενικό πρόσωπο. Σε ποιον απευθύνεται;

β. Τι επιθυμεί ο ποιητής στο απόσπασμα "Ο πόνος σου" και πώς πιστεύει ότι μπορεί να γίνει η επιθυμία του πραγματικότητα;

δ. Ακούστε την ανάγνωση του ίδιου του ποιητή και γράψτε τα συναισθήματα που αυτή σας γεννά.

[ανάγνωση Παλαμά"ο Τάφος"](#)

"ο Τάφος"

"Ήσυχά καὶ σιγαλά,
διψώντας τὰ φιλιὰ μας,
ἀπὸ τ' ἄγνωστο γλιστροῦς
μέσα στὴν ἀγκαλιά μας.

Ὡς κ' ἡ βαρυχειμωνιά
μ' αἰφνήδια καλοσύνη
κ' ἤσυχῃ καὶ σιγαλῇ
σὲ δέχτηκε κ' ἐκείνη.

"Ήσυχά καὶ σιγαλά
σὲ χάιδευεν ὁ ἀέρας,
τῆς νυχτὸς ἠλιόφεγγο
κι ὄνειρεμα τῆς μέρας.

"Ήσυχά καὶ σιγαλά
μᾶς γέμιζες τὸ σπίτι,
γλύκα τοῦ κεκριμπαριοῦ
καὶ χάρη τοῦ μαγνήτη.

"Ήσυχά καὶ σιγαλά
ζοῦσε ἀπὸ σὲ τὸ σπίτι,
ὀμορφιά τ' αὐγερινοῦ
καὶ φῶς τοῦ ἀποσπερίτη.

"Ήσυχά καὶ σιγαλά
φεγγάρια, ὦ στόμα, ὦ μάτι,
μίαν αὐγούλα σβήσατε
στὸ φονικὸ κρεββάτι.

"Ήσυχά καὶ σιγαλά
καὶ μ' ὅλα τὰ φιλιὰ μας,
γύρισες πρὸς τ' ἄγνωστο
μέσ' ἀπ' τὴν ἀγκαλιά μας.

"Ήσυχά καὶ σιγαλά,
ὦ λόγε, ὦ στίχε, ὦ ρίμα,
σπείρετε τ' ἀμάραντα
στ' ἀπίστευτο τὸ μνήμα!

[ανάγνωση Παλαμά "ο Τάφος"](#)

"Ο πόνος σου"

Στὸ ταξίδι ποὺ σὲ πάει
ὁ μαῦρος καβαλλάρης,
κύτταξε ἀπ' τὸ χέρι του,
τίποτε νὰ μὴν πάρεις.

Κι ἂν διψάσεις μὴν τὸ πιεῖς
ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο
τὸ νερὸ τῆς ἀρνησιᾶς,
φτωχὸ κομμένο δυόσμο!

Μὴν τὸ πιεῖς κι ὀλότελα
κι αἰώνια μᾶς ξεχάσεις...
βάλε τὰ σημάδια σου
τὸ δρόμο νὰ μὴ χάσεις,

κι ὅπως εἶσαι ἀνάλαφρο,
μικρὸ σὰ χελιδόνι,
κι ἄρματα δὲ σοῦ βροντᾶν
παλικάριοῦ στὴ ζώνη,

κύτταξε καὶ γέλασε
τῆς νύχτας τὸ σουλτάνο,
γλίστησε σιγὰ - κρυφὰ
καὶ πέταξ' ἐδῶ πάνω,

καὶ στὸ σπίτι τ' ἄραχνο
γυρνώντας, ὦ ἀκριβέ μας,
γίνε ἀεροφύσημα
καὶ γλυκοφίλησέ μας!

Συλλογὴ "ο Τάφος", 1898

[ο πόνος σου](#)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

---

1. Σε ποιο λογοτεχνικό και γλωσσικό κατεστημένο αντιτίθεται ο Παλαμάς; [Βικιπαίδεια](#)
2. Για ποια πίκρα της ζωής του μιλά ο ποιητής στο παρακάτω ποίημα; (Να απαντήσετε στην ερώτηση αφού διαβάσετε τα βιογραφικά στοιχεία που περιέχει πάλι η [Βικιπαίδεια](#). Θα σας βοηθήσει και η ακρόαση του μελοποιημένου ποιήματος από το Φ. Δεληβοριά)

Μια πίκρα

Τὰ πρῶτα μου χρόνια τ' ἀξέχαστα τάχησα
κοντὰ στ' ἀκρογιάλι,
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Καὶ κάθε φορὰ πὺ μπροστά μου ἡ πρωτάνθιστη
ζωούλα προβάλλει,
καὶ βλέπω τὰ ὄνειρα καὶ ἀκούω τὰ μιλήματα
τῶν πρώτων μου χρόνων κοντὰ στὸ ἀκρογιάλι,

στενάξεις καρδιά μου τὸ ἴδιο ἀναστέναγμα:
Νὰ ζοῦσα καὶ πάλι
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Μιὰ μένα εἶναι ἡ μοῖρα μου, μιὰ μένα εἶν' ἡ χάρη μου,
δὲν γνώρισα κι ἄλλη:
Μιὰ θάλασσα μέσα μου σὰ λίμνη γλυκόστρωτη
καὶ σὰν ὠκιανὸς ἀνοιχτὴ καὶ μεγάλη.

Καὶ νά! μέσ' στὸν ὕπνο μου τὴν ἔφερε τ' ὄνειρο
κοντὰ μου καὶ πάλι
τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Κι ἐμέ, τρισαλίμονο! μιὰ πίκρα μὲ πίκραϊνε,
μιὰ πίκρα μεγάλη,
καὶ δὲ μοῦ τὴ γλύκαινες πανώριο ξαγνάντεμα
τῆς πρώτης λαχτάρας μου, καλὸ μου ἀκρογιάλι!

Ποιὰ τάχα φουρτούνα φουρτούνιαζε μέσα μου
καὶ ποιὰ ἀνεμοζάλη,
ποῦ δὲ μοῦ τὴν κοίμιζες καὶ δὲν τὴν ἀνάπαιες,
πανώριο ξαγνάντεμα κοντὰ στ' ἀκρογιάλι;

Μιὰ πίκρα εἶν' ἀμίλητη, μιὰ πίκρα εἶν' ἀξήγητη,
μιὰ πίκρα μεγάλη,
ἢ πίκρα ποῦ εἶν' ἄσβηστη καὶ μέσ' τὸν παράδεισο
τῶν πρώτων μας χρόνων κοντὰ στὸ ἀκρογιάλι.

Καημοὶ τῆς Λιμνοθάλασσας, 1912

3. Σχολιάστε τη μουσική απόδοση του ποιήματος. Ποια συναισθήματα σας γεννά; Ταιριάζουν αυτά τα συναισθήματα με αυτά που πηγάζουν από το ποίημα; [μια πίκρα](#) (μελοποίηση από το Φ. Δεληβοριά)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

---

1. Ποια ιστορικά γεγονότα έδωσαν έναυσμα στον ποιητή για δημιουργία;
[ο Δωδεκάλογος του Γύφτου](#)

<http://www.sansimera.gr>

2. α. Για ποια χώρα προφητεύει ο προφήτης και τι της προφητεύει;

β. Ποιος κρύβεται πίσω από τη φωνή του προφήτη και ποια χώρα κρύβεται
πίσω από την "παινεμένη χώρα"; [δωδεκάλογος - περιεχόμενο](#)

"Ο Προφητικός"

Μες τις παινεμένες χώρες, Χώρα
παινεμένη, θα 'ρθει κι η ώρα,
και θα πέσεις, κι από σέν' απάνου η Φήμη
το στερνό το σάλπισμά της θα σαλπίσει
σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση.
Πάει το ψήλος σου, το χτίσμα σου συντριμίμι.
Θα 'ρθει κι η ώρα· εσένα ήταν ο δρόμος
σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση,
σαν το δρόμο του ήλιου· γέρνεις· όμως
το πρωί για σε δε θα γυρίσει.

Και θα σβήσεις καθώς σβήνουνε λιβάδια
από μάισσες φυτρωμένα με γητειές·
πιο αλαφρά του περασμού σου τα σημάδια
κι από τις δροσοσταλαματιές·
θα σε κλαίν' τα κλαψοπούλια στ' αχνά βράδια
και στα μνήματα οι κλωνόγυρτες ιτιές.

.....

Και θα φύγεις κι απ' το σάπιο το κορμί,
ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα,
και δε θα 'βρει το κορμί μια σπιθαμή
μες στη γη για να την κάμει μνήμα,
κι άθαφτο θα μείνει το ψοφίμι,
να το φάνε τα σκυλιά και τα ερπετά,
κι ο Καιρός μέσα στους γύρους του τη μνήμη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θα βαστά.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

---

1. Ποια ιστορικά γεγονότα έδωσαν έναυσμα στον ποιητή για δημιουργία;

[ο Δωδεκάλογος του Γύφτου](#)

<http://www.sansimera.gr>

2. α. Πώς νιώθει ο γύφτος ότι τον αντιμετωπίζουν οι άλλοι και πώς νιώθει μέσα του ο ίδιος;

"Το Βιολί"

Και νύχτα μέρα ο λογισμός
φουρτούνιαζε μέσα μου τέτοιος:
Γύφτο οι αλλόφυλοι με κράζουν,
κι οι γύφτοι αλλόφυλο με λένε,
κι οι δουλευτάδες ακαμάτη,
και οι σπλαχνικές καρδιές με κλαίνε,
κι οι χαροκόποι δε με θέλουν,
και μ' είπαν οι γεροί σακάτη,
παλιάτσο με είπε και ο σακάτης
κι οι ονειροπλέχτες με κοιτάζουν
πάντα με ξαφνισμένο μάτι,
σαν όνειρο άπρεπο και ξένο,
καθώς διαβαίνω,
και τα στοιχειά καταφρονάνε
τη σάρκα μου, και σα στοιχειό
με τρέμουν οι άνθρωποι, και κάνω,
και να σταυροκοπιούνται κάνω
τον άθεο και το χριστιανό.
Κι αν είμ' εγώ σαν ένα δέντρο,
και στα κλαδιά μου κελαηδάνε
χιλιόχρωμα χίλια πουλάκια
χίλια τραγούδια στα κλαδιά μου,
κούφιος εμένα είν' ο κορμός μου,
στήσανε μέσα του κονάκι
φρύνοι, μαμούδια, σερπετά,
και στην κορφή μου είν' η δροσιά

κι είναι στη ρίζα μου φαρμάκι.
Και κανενός ακουμπιστήρι,
σκέπη δεν είμαι κανενός,
στην όψη μου είν' ο ουρανός
κι η κόλαση μες στο βυθό μου,
στη μέση υψώνομαι του δρόμου,
και μπόδισμα και σκιάχτρο εγώ είμαι·
τι αργείς, ω πέλεκα, τι αργείς;
Δεν είμαι δέντρο, είμαι κουφάρι,
είμαι η μονιά του σάπιου, η τρύπα
του γλιστερού, χτύπα με, χτύπα,
τι αργείς, ω πέλεκα, τι αργείς;
Δε φύτρωσε, όχι, εμένα, εμένα
με τίναξε μια μαύρη γης! –
Κι εκεί που τέτοιοι λογισμοί
το νου μου εμένα φουρτουνιάζαν,
μιαν απριλιάτικην αυγή
στο βαθυπράσινο λαγκάδι,
σε μια σπηλιά καταμπροστά,
κάτι αγναντεύω κατά γης
μισοθαμμένο μες στο χώμα,
και που ξεμύτιζε απ' το χώμα,
σαν κλώνος μέσα από το χώμα,
και σάμπως να 'θελε και πάλι,
σκεπάζοντάς το, να το θάψει,
το 'σφιγγε το περιπλοκάδι,
και στο γαλάζιο αχνοσκοτάδι
πρωί πρωί
το 'βλεπες πότε σα χερράκι,
πότε σαν ένα μαυροκόκκινο
λαβωμένο πουλί.
Σκύβω και βρίσκω ένα βιολί.

[το Βιολί](#)

β. Τι συμβολίζει ο γύφτος στο έργο; Πώς βλέπει ο ίδιος τον κόσμο;

Όλος ο κόσμος, ένας κόσμος, γύφτος,
σε δόξας θρόνο απάνω, πλάστης,
με το σφυρί του και με το βιολί,
της αψεγάδιαστης Ιδέας· η πλάση
σε περιβόλι του Μαγιού ένα πανηγύρι,
και μια πατρίδα η Γη.

[δωδεκάλογος - περιεχόμενο](#)

ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΟΙΝΗ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

Ακούστε τη μελοποίηση του ποιήματος "Κακή φωτιά" του Κ. Παλαμά από τα "Υπόγεια Ρεύματα" και απαντήστε στις εξής ερωτήσεις:

1. Ποια συναισθήματα σας γεννά το ποίημα και ποια το τραγούδι;
2. Πώς περιγράφει ο ποιητής τον εαυτό του σε αυτό το ποίημα;
3. Σε ποιο στίχο δίνει έμφαση το τραγούδι και γιατί; Συμφωνείτε με αυτή την επιλογή ή εσείς θα διαλέγατε κάποιον άλλο στίχο;

[κακή φωτιά - υπόγεια ρεύματα](#)

Κακή φωτιά

Εγώ είμ' εδώ ανυπόταχτος και παραστρατισμένος,
εγώ δαγκώνω με θυμό της φτώχειας το ψωμί,
νόθος της τέχνης είμ' εγώ και της ιδέας διωγμένος
από μίαν έγνοια ο νους θολός, δαρμένο το κορμί.

Ο λύχνος μου στης ιερής μελέτης το τραπέζι
σαν ένα νεκροκάντηλο στα μάτια μου αχνοπαίζει
όλα πολέμια κρύα βιβλία, κοντύλια και χαρτιά.
Με καίει κακιά φωτιά.

Εμέ η ζωή μου πλάνεμα και η γέννησή μου λάθος
το λόγο δεν ορέγομαι, δεν ξέρω το ρυθμό
σέρνουν εμένα δυό άλογα, τ' αράπικο το πάθος
και τ' αφροστάλαχο όνειρο μπορεί και στο γκρεμό.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Αξιοποιώντας τις γνώσεις που αποκομίσατε για τη ζωή και το έργο του ποιητή, να βρείτε τα στοιχεία, να απαντήσετε στην εξής ερώτηση: Πώς το παρακάτω ποίημα άρρηκτα συνυφασμένα τη ζωή και το έργο του μεγάλου ποιητή; Γιατί πιστεύετε ότι έδωσε αυτό τον τίτλο; (να δώσετε έμφαση στις τονισμένες λέξεις, αφού διαβάσετε πάλι τα σχετικά με το βίο και το έργο του, [Βικιπαίδεια, ο Δωδεκάλογος του Γύφτου](#))

"Ο ίσιος δρόμος" ([ο ίσιος δρόμος](#))

Το τραγούδι, η ντροπή μου
η **ασάλευτη** ζωή μου
Δάκρυα, λατρείες, τα πείσματα
όλα παραστρατίσματα
Εμένα ο **ίσιος** δρόμος
είν' αυτός που θα με έφερνε
στους **γύφτους** χαροκόπους
που αγεροζούν ελεύθεροι
κι από θεούς κι από ανθρώπους.
Γραφείο, βιβλία το σπίτι μου,
ανημποριά μου ο τρόμος.